

יש לי פטנט עולמי

על פי כתבה מאת אהוד שור, "עיניים", גיליון 26, נובמבר 2000

"מה ההבדל בין "יש לי רעיון" לבין "יש לי פטנט"? בדיבור היום-יומי המילה "פטנט" היא מילה נרדפת ל"רעיון חכם". אבל האמת היא שפטנט הוא דרך משפטית להגן על רעיון מפני גנבה.

לא על כל רעיון מגנים מפני גנבה. יש רעיונות שמנסים להפיץ דווקא אותם ככל האפשר. אם למישהו יש רעיון טוב או עצה טובה שיסייעו לפתור את בעיות החינוך במדינה או לעזור לחתולי הרחוב, הוא ינסה להפיץ אותם בכל דרך ולספר עליהם למי שקובע בעניינים האלה, ולא ישמור אותם בסוד, כי איך יועיל הרעיון אם הוא יישאר סודי?

אבל יש רעיונות שצריך להגן עליהם כדי לעזור לממציאים שלהם להרוויח כסף מהם. כדי לעודד את הממציאים לשתף אותנו בחידושים שלהם, המדינה מגנה על רעיונותיהם פרק זמן מסוים (בדרך כלל שבע עשרה עד עשרים שנה). בזמן הזה, כל מי שרוצה להשתמש ברעיון של הממציא, צריך לקבל את הסכמתו, ועל-פי רוב גם לשלם לו תמורת השימוש בהמצאתו. בתמורה להגנה הממציא חייב לגלות את המצאתו למשרד הפטנטים. הממציא צריך לתאר בפירוט רב את המצאתו ואת הבעיה שהיא פותרת, ולהסביר מדוע הפתרונות הקיימים אינם מספקים, ואיך לייצר את מה שהוא המציא.

יש בעולם כמה מיליוני פטנטים. כמה מהם מורכבים ומסובכים, כמו הטלוויזיה, מנועי חשמל זעירים או תרכובות כימיות ותרופות מיוחדות ויקרות. אבל יש גם פטנטים שימושיים ופשוטים, שכדי להמציא אותם ולייצור אותם אין צורך בצוות גדול ויקר או בלימודים ממושכים. למשל, על מהדק נייר רשום פטנט (ולכן הממציא מרוויח מכל מהדק נייר שאנחנו מכופפים או זורקים לפח), וכך גם על מחזיק מפתחות, על סימנייה לספרים, על מחזיק לסבון ועוד.

ממציאים חייבים לשמור בסוד את הרעיון שלהם עד שיגישו את בקשתם לרשום עליו פטנט. הסוד חייב להיות מוחלט: לממציא אסור לגלות אותו לאיש, כי אם הוא יספר אותו לאדם אחר והרעיון יתפרסם, הוא לא יוכל לרשום עליו פטנט, וקרוב לוודאי שלא ירוויח ממנו כסף.

קשה לשמור על סודיות של המצאות מסובכות. בדרך כלל צריך להתייעץ עם מומחים ולבדוק את הערך הכלכלי של ההמצאה. למשל, לא כדאי לפתח המצאה שתעלה מיליון שקל. אחרי התייעצות צריך למצוא מממנים. הדבר מחייב לחשוף לפחות חלק מהרעיון. החשיפה מסכנת את האפשרות לרשום פטנט. לכן הממציא "נקרע" בין הצורך לשמור בסוד מוחלט כל פרט הנוגע להמצאה לבין הצורך החשוב לא-פחות לשתף מומחים אחרים בהמצאה. ההחלטה מה לעשות אינה קלה. אבל מי אמר שחיהם של ממציאים קלים?